

Adviesnota algemeen bestuur

Registratienummer	2024-000120
Datum vergadering	14 februari 2024
Agendapunt	B2
Onderdeel SamenTwente	GGD

Onderwerp:

Overige inhoudelijke opgaven en financiële knelpunten 2025 en verder (aangepast voorstel van 17 januari 2024)

Voorstel: Gewijzigd vastgesteld, zie besluit

1. Vanwege toenemende vraag van gemeenten in te stemmen met het voornemen om de inzet van Milieu en gezondheid, gezonde leefomgeving structureel te versterken en de financiering van € 120.000,- te betrekken bij de behandeling van de begroting 2025.
2. Vanwege toenemende vraag van gemeenten in te stemmen met het voornemen om het Meldpunt Woningvervuiling structureel te versterken en de financiering van € 85.000 te betrekken bij de behandeling van de begroting 2025.
3. In te stemmen met het voornemen om de begroting 2024 te wijzigen en deze voor zienswijzen voor te leggen aan de gemeenteraden:
 - a. € 120.000,- voor het versterken van de inzet van Milieu en Gezondheid, gezonde leefomgeving in 2024.
 - b. € 85.000,- voor het versterken van het Meldpunt Woningvervuiling in 2024.

Inleiding:

In de 2^e Bestuursrapportage 2023 zijn een aantal majeure knelpunten inzichtelijk gemaakt voor SamenTwente. Deze liggen in deze vergadering ter besluitvorming aan u voor (agendapunt B1). Ook zijn een aantal kleinere overige ontwikkelingen gemeld die tot knelpunten leiden. Deze zijn anders van aard dan de majeure knelpunten van het andere voorstel. Dit zijn knelpunten die veroorzaakt worden door een toenemende vraag vanuit gemeenten om extra dienstverlening vanuit de GGD. Hiervan zou je ook beslissen om het niet te doen. Het gaat ten eerste om toenemende vraag om advies over gezonde leefomgeving. Ten tweede kampt het Meldpunt woningvervuiling sinds geruime tijd (2022) met een wachtlijst. Beide knelpunten zijn in de informatieve sessie op 13 december 2023 met u besproken. Om u de mogelijkheid te geven een integrale afweging te maken, vragen wij u ook een besluit te nemen over het versterken van en investeren in deze overige ontwikkelingen.

Beoogd effect:

Bieden van een oplossing voor een tweetal overige inhoudelijke en financiële knelpunten bij SamenTwente.

Argumenten:

1.1 Het is niet mogelijk om binnen de huidige formatie te voldoen aan de toenemende vraag

De aandacht voor een gezonde leefomgeving neemt toe door de Omgevingswet, GALA en andere ontwikkelingen. Op basis van de huidige formatie (2,68 fte) lukt het ons op dit moment niet om aan alle vragen te voldoen. We verwachten nog een verdere toename van vragen van gemeenten vanuit het fysiek en sociaal domein aan de GGD. GGD Twente krijgt bijvoorbeeld een rol bij casussen op de omgevingstafels en bij het meedenken en participeren in lokale trajecten voor Omgevingsvisies en Omgevingsplannen.

1.2 Aan de voorkant meedenken kan veel gezondheidsschade aan de achterkant voorkomen

De leefomgeving heeft veel invloed op gezondheid. 4% van de ziektelast wordt direct veroorzaakt door milieufactoren. Daarnaast heeft de leefomgeving een indirecte invloed op gezondheid via het beïnvloeden van gezond gedrag. Omdat keuzes op het gebied van de leefomgeving vaak over de lange termijn gaan, is het erg belangrijk om juist vooraf goede keuzes te maken. Door vooraf betrokken te zijn bij bijvoorbeeld Omgevingsvisies,

Omgevingsplannen en Omgevingstafels kan GGD Twente bijdragen aan het beschermen, bevorderen en faciliteren van gezondheid via de leefomgeving. Daarmee kan veel schade worden voorkomen.

1.3 Adviezen van GGD Twente waren in de pilot van toegevoegde waarde

In 2022 heeft GGD Twente de Pilot gezond wonen uitgevoerd. Hiervoor zijn tijdelijk extra middelen beschikbaar gesteld. We konden hierdoor inspelen op de vragen van gemeenten en proactief gemeenten adviseren over de gezonde leefomgeving. Gemeenten waren tevreden over de inzet van de GGD in de pilot en vonden de adviezen van de GGD van toegevoegde waarde. Ketenpartners vinden het belangrijk dat de GGD betrokken is, omdat dit de gezamenlijke advisering beter maakt. Ook medewerkers van de GGD hebben de pilot als positief ervaren, omdat er integraal gewerkt werd. Door structurele extra financiering is de inzet vanuit de GGD minder variabel en is voor alle betrokkenen duidelijker wat zij kunnen verwachten van ons.

1.4 Werken aan gezonde leefomgeving sluit aan bij de visie op Publieke Gezondheid

In juni 2023 heeft u de Visie Gezonde Generaties in Twente vastgesteld. In deze visie is de gezonde leefomgeving opgenomen als een van de vier belangrijke thema's. De vraag van gemeenten om hier extra op te investeren past in deze visie.

1.5 Dit biedt mogelijkheid om meer integraal te kijken naar grote maatschappelijke vraagstukken

Een van de grootste opgaven voor de toekomst van gezondheid en zorg is hoe leefomgeving de gezondheid kan beïnvloeden. Een grote uitdaging hierbij is klimaatverandering. Aanpassing aan een veranderend klimaat zijn moeilijk los te zien van andere ontwikkelingen zoals de woonopgave, energietransitie en voedseltransitie. Gemeenten spelen een belangrijke rol bij deze brede maatschappelijke vraagstukken. Het is belangrijk om hier integraal naar te kijken, omdat het complexe vraagstukken zijn die meestal een multidisciplinaire afweging vragen. GGD Twente kan bij deze transitie meedenken en adviseren, waarbij gebruik wordt gemaakt van onze expertise op het gebied van milieu en gezondheid, epidemiologie en gezondheidsbevordering.

2.1 Er komen meer meldingen en adviesvragen binnen bij het meldpunt waardoor een wachtlijst is ontstaan

Na Corona is het aantal meldingen bij het Meldpunt Woningvervuiling sterk gestegen. We zitten tot nu toe in 2023 op 107 meldingen (peildatum 15 november 2023) versus 89 in geheel 2022. Dit is een stijging van ruim 20%. Ook bellen steeds meer inwoners en professionals voor telefonische advisering naar ons meldpunt. De telefonische advisering is in 2022 (159 keer) in vergelijking met 2021 (98 keer) met 62% gestegen. Deze telefonische advisering kost tijd. Maar door vroegtijdig telefonisch advies te geven, kan erger voorkomen worden. Als geen uitbreiding komt blijft de huidige wachtlijst in stand en zal deze naar verwachting nog groter worden, waardoor inwoners nog langer moeten wachten totdat hun melding wordt opgepakt.

2.2 Het tijdig ondersteunen bij woningvervuiling heeft een positief effect op een gezonde en veilige leefomgeving

Door het sneller kunnen oppakken van aanmeldingen, voorkomen we dat de situatie nog verder escaleert. Dit heeft een positief effect op publieke gezondheid en op een gezonde leefomgeving. Als we meldingen niet tijdig kunnen oppakken, bestaat langer het risico op onder andere brandveiligheid, lekkage, stankoverlast, sociaal isolement, ongelukken in huis en overlast voor naasten en burens.

2.3 De casuïstiek wordt steeds complexer en kost meer tijd

Door ontwikkelingen in de maatschappij verwachten we dat het voor bepaalde doelgroepen steeds lastiger wordt om zich staande te houden. Denk hierbij aan de vergrijzing en het langer thuis blijven wonen van ouderen door wachtlijsten voor verpleeghuiszorg en wachtlijsten bij thuiszorgorganisaties. Als gevolg hiervan zien we complexere casuïstiek bij het Meldpunt Woningvervuiling die meer tijd kost om op te lossen.

2.4 Investeren voorkomt druk op andere delen van ons zorgstelsel

In voorgaande jaren had het Meldpunt per jaar 2 tot 4 meldingen waarbij sprake was van een spoedmelding als gevolg van een intramurale opname (zorg binnen de muren van een zorginstelling). In 2023 zijn al 19 van dit soort meldingen binnengekomen. Uitbehandelde cliënten moeten naar huis, maar voorwaardelijk is dan wel dat het huis schoon en in orde is. Als we dit kunnen bespoedigen, vermindert dit de druk op ons zorgstelsel. Dit soort meldingen hebben voorrang en zorgen voor oplopende wachttijd voor reguliere meldingen. Ook kan ingrijpen van het meldpunt druk wegnemen bij de lokale zorgverleners. Deze hoeven dan minder zelf te monitoren en extra zorg te verlenen aan inwoners van vervuilde huishoudens.

2.5 Het aanpassen van ons werkproces heeft onvoldoende opgeleverd

Er is begin 2023 al actie ondernomen om te proberen om de stijging van het aantal meldingen op te vangen met de bestaande formatie, door binnen het werkproces tijd te winnen. Procesaanpassing leidt tot tijdswinst, maar is onvoldoende om de wachtlijsten in te lopen. Extra investeren is noodzakelijk om het stijgend aantal meldingen te kunnen opvangen.

1.5 en 2.4 Voor structurele uitbreiding moet tijdig een besluit genomen worden

Gemeenten moeten eventuele uitbreiding van onze begroting mee kunnen nemen in de eigen begroting. Daarom is het voorstel om deze twee ontwikkelingen mee te nemen in de begrotingsbehandeling 2025 van SamenTwente. Deze wordt integraal voor zienswijzen aangeboden aan de gemeenteraden. Definitieve besluitvorming over de begroting 2025 is voorzien in uw vergadering van 10 juli 2024.

3.1 Dit is de reguliere werkwijze

Op het moment dat we voorzien dat er meer uitgaven moeten worden gedaan, ligt een begrotingswijziging voor de hand. Dit is de reguliere werkwijze. We combineren de zienswijzeprocedure van de begrotingswijziging 2024 met de ontwerpbegroting van 2025. Dit biedt de gemeenten de mogelijkheid om alsnog een integrale afweging te maken.

Kanttekening:

1.1 *Het is niet uitgesloten dat de uitbreiding na verloop van tijd onvoldoende blijkt.*

We verwachten dat door de voorgestelde structurele uitbreiding de vragen vanuit de gemeenten beantwoord kunnen worden. Doordat de Omgevingswet pas 1 januari 2024 in werking is getreden is de impact ervan op ons werk nu nog niet helemaal scherp.

1.2 *Gezonde leefomgeving is een breder dan Publieke Gezondheid*

Gezonde leefomgeving is een thema dat niet alleen voor Publieke Gezondheid een belangrijk thema is, maar ook voor andere gemeentelijke beleidsterreinen, zoals het ruimtelijke domein. Alleen samen bereik je de beste resultaten. Dit vraagt om meer samenwerking.

1.3 *Het is nog onduidelijk hoeveel geld gemeenten vanaf 2026 vanuit het Rijk krijgen.*

Doordat het nog onzeker is hoeveel geld gemeenten na 2025 kunnen uitgeven, kan het lastig zijn om structureel extra financiering uit te trekken. Er is incidenteel een mogelijkheid om tijdelijk een aanvullende projectleider gezonde leefomgeving vanuit IZA gelden in te zetten, via Twentse Koers noodzakelijk. De projectleider kan een bijdrage leveren aan efficiënter werken van de beleidsadvisering en gezondheidsbevordering op de gezonde leefomgeving. Het is wel duidelijk dat gezonde leefomgeving een steeds belangrijker thema wordt. Door te werken aan een gezonde leefomgeving kunnen achteraf veel kosten bespaard worden. Extra investeren in de gezonde leefomgeving kan op termijn leiden tot besparing op andere terreinen.

3.1 *Er is nog veel onzekerheid over de omvang van de uitgaven in 2024*

Op dit moment weten we nog niet precies met welke extra uitgaven we in 2024 te maken zullen hebben. De exacte omvang voor 2024 is om meerdere redenen nog onzeker. Bijvoorbeeld door het vinden van extra personeel. Dat maakt het doen van een voorstel voor een begrotingswijziging voor 2024 lastig. Het DB gaat bij het inschatten van de kosten voor 2024 daarom uit van de kosten voor 2025.

3.2 *Als hiermee wordt ingestemd moeten er al kosten worden gemaakt.*

Door de lange doorlooptijden van de zienswijzeprocedure, tot medio juli 2024, is het onduidelijk of de organisatie in de tussentijd kan investeren. Niet investeren leidt tot het risico dat werkzaamheden die werkzaamheden niet uitgevoerd kunnen worden. Daarom was aanvankelijk het advies van het DB om de extra uitgaven separaat te verrekenen bij de jaarrekening 2024. Nu het AB een begrotingswijziging als voorstel wil, plaatst het DB daarbij de kanttekening dat er nu al uitgaven moeten worden gedaan. Denk daarbij aan de inzet van personeel. In de eerste en tweede Bestuursrapportage 2024 zullen wij hierover rapporteren.

Kosten, baten, dekking:

Voor de begrotingswijziging van 2024 gelden de onderstaande bedragen. Vanaf de begroting 2025 en verder zullen deze kosten volgens de met de gemeenten afgesproken indexatiesystematiek worden geïndexeerd.

Gemeente	Aantal inwoners 01-01-2024	Milieu & Gezondheid, Gezonde Leefomgeving	Meldpunt woning- vervuiling	Totaal structurele stijging gemeentelijke bijdrage
Almelo	74.164	13.889	9.838	23.726
Borne	24.638	4.614	3.268	7.882
Dinkelland	26.739	5.007	3.547	8.554
Enschede	161.852	30.310	21.470	51.780
Haaksbergen	24.349	4.560	3.230	7.790
Hellendoorn	36.258	6.790	4.810	11.600
Hengelo	83.087	15.560	11.021	26.581
Hof van Twente	35.439	6.637	4.701	11.338
Losser	23.380	4.378	3.101	7.480
Oldenzaal	31.795	5.954	4.218	10.172
Rijssen-Holten	38.681	7.244	5.131	12.375
Tubbergen	21.397	4.007	2.838	6.845
Twenterand	34.073	6.381	4.520	10.901
Wierden	24.935	4.670	3.308	7.977
Totaal	640.787	120.000	85.000	205.000

Communicatie:

Zie vervolgproces.

Vervolg:

Datum	Wie	Wat
14 februari 2024	AB	Besluitvorming AB - Verwerken besluitvorming in voorstel begrotingswijziging 2024 en ontwerpbegroting 2025 - 2028
27 maart 2024	DB	Besluitvorming begrotingswijziging 2024 en ontwerpbegroting 2025-2028 Verzending door DB voor zienswijzen naar de raden
28 maart -19 juni 2024	Raden	Zienswijzeprocedure raden over begrotingswijziging 2024 en begroting 2025-2028
10 juli 2024	AB	Met verwerking van zienswijzen van raden, besluitvorming over begrotingswijziging 2024 en begroting 2025-2028

Bijlage(n):

Geen

Enschede, 29 januari 2024

Dagelijks bestuur

secretaris,

drs. S. Dinsbach

voorzitter,

drs. C.F.M. Bruggink

Besluit van
het
algemeen
bestuur:

De voorzitter brengt met een geamendeerd voorstel beslispunten 1, 2 en 3 in stemming. Namelijk incidentele financiering voor de jaren 2024 en 2025. Het is een financieel besluit. Het AB stemt met meerderheid van inwoners in (409.034 inwoners voor en 169.575 inwoners tegen). **Zie bijgevoegd overzicht van stemmen**

AB Besluit:

Ingestemd met beslispunt 3. Beslispunten 1 en 2 geamendeerd vastgesteld, waarbij er niet besloten is om structureel te financieren, maar incidenteel voor 2024 en 2025.

Voorstel B2 Overige opgaven		
Gemeenten	Besluit	Stemwaarden inwoners
Almelo	Tegen	74.164
Borne	Voor	24.638
Dinkelland		
Enschede	Voor	161.852
Haaksbergen	Voor	24.349
Hellendoorn	Voor	36.258
Hengelo	Voor	83.087
Hof van Twente		
Losser	Voor	23.380
Oldenzaal	Tegen	31.795
Rijssen-Holten	Tegen	38.681
Tubbergen	Voor	21.397
Twenterand	Voor	34.073
Wierden	Tegen	24.935
Totaal voor	409.034	
Totaal tegen	169.575	
Voorstel:	Aangenomen	

	Begrotingswijziging 2024				
	Gemeente	Aantal inwoners 01-01-2023	Milieu & Gezondheid, Gezonde Leefomgeving	Meldpunt woning- vervuiling	Totaal
	Almelo	73.945	13.887	9.837	23.723
	Borne	24.527	4.606	3.263	7.869
	Dinkelland	26.743	5.022	3.557	8.580
	Enschede	161.331	30.298	21.461	51.759
	Haaksbergen	24.500	4.601	3.259	7.860
	Hellendoorn	36.253	6.808	4.823	11.631
	Hengelo	82.326	15.461	10.951	26.412
	Hof van Twente	35.460	6.659	4.717	11.376
	Losser	23.362	4.387	3.108	7.495
	Oldenzaal	31.931	5.997	4.248	10.244
	Rijssen-Holten	38.493	7.229	5.121	12.350
	Tubbergen	21.409	4.021	2.848	6.869
	Twenterand	33.876	6.362	4.506	10.868
	Wierden	24.822	4.662	3.302	7.964
	Totaal	638.978	120.000	85.000	205.000
Vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van 14 februari 2024					
secretaris, drs. S. Dinsbach	voorzitter, drs. C.F.M. Bruggink				